

УДК 330.3:658.5

ФАКТОРИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Іванов І.О.

e-mail: ihor.ivanov1@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Полозова Т.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The article examines key factors of innovation and investment development of enterprises in a transformational economy. It defines innovation activity and investment support as interconnected components of economic growth. External and internal factors influencing the formation of innovative potential are analyzed, and directions for improving enterprise performance under economic transformation are substantiated.

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується трансформаційними процесами, що зумовлюють необхідність переходу підприємств до інноваційної моделі розвитку. В умовах нестабільності зовнішнього середовища, посилення конкуренції інновації та інвестиції є стають факторами забезпечення сталого економічного зростання. Трансформаційна економіка, притаманна країнам із перехідним типом господарювання, характеризується структурними змінами, реформуванням інституційного середовища та пошуком ефективних механізмів розвитку. У таких умовах особливої актуальності набуває дослідження факторів, що визначають інноваційно-інвестиційний розвиток підприємств.

Особливості функціонування та розвитку підприємств в умовах трансформаційної економіки досліджувалися у роботах багатьох авторів, таких як О. О. Рудаченко, Ю. О. Тараруєв, О. В. Ісаєнко [1], О. В. Гагарінов [2], О. Гаврильченко, Т. Полозова, В. Білик [3] та інших.

Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства слід розглядати як комплексний процес впровадження нових технологій, продуктів і методів управління, що забезпечується відповідними фінансовими ресурсами. Інновації при цьому є каталізатором економічного зростання, тоді як інвестиції створюють матеріальну основу для їх реалізації.

У трансформаційній економіці цей процес ускладнюється нестабільністю ринкового середовища, недосконалістю інституцій та обмеженістю фінансових ресурсів. Тому ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності значною мірою залежить від сукупності факторів, що впливають на підприємство.

Класифікація факторів інноваційно-інвестиційного розвитку наведена у таблиці 1.

Таблиця 1 – Класифікація факторів інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств

Група факторів	Фактор	Сутність впливу	Характер впливу
Зовнішні (макроекономічні)	Макроекономічна стабільність	Визначає рівень інвестиційної привабливості та ризиків	Прямий / опосередкований
	Інфляція	Впливає на вартість ресурсів і інвестицій	Негативний при високих значеннях
	Валютний курс	Визначає витрати на імпорт технологій	Двозначний
	Економічне зростання	Стимулює попит на інновації	Позитивний
Зовнішні (інституційні)	Державна політика	Формує умови підтримки інновацій	Позитивний / негативний
	Податкова система	Впливає на стимули до інвестування	Двозначний
	Захист прав власності	Забезпечує безпеку інвестицій	Позитивний
	Регуляторне середовище	Визначає легкість ведення бізнесу	Двозначний
Зовнішні (ринкові)	Конкуренція	Стимулює інноваційну активність	Позитивний
	Попит на інновації	Визначає доцільність впровадження новачій	Позитивний
	Доступ до технологій	Сприяє модернізації виробництва	Позитивний
Внутрішні (ресурсні)	Фінансовий потенціал	Забезпечує інвестиційну діяльність	Позитивний
	Матеріально-технічна база	Визначає можливості впровадження інновацій	Позитивний
	Людський капітал	Формує інноваційний потенціал	Позитивний
Внутрішні (організаційні)	Якість управління	Впливає на ефективність рішень	Позитивний
	Організаційна структура	Забезпечує гнучкість підприємства	Позитивний
	Інноваційна стратегія	Визначає довгостроковий розвиток	Позитивний
Внутрішні (культурні)	Корпоративна культура	Сприяє впровадженню нововведень	Позитивний
	Мотивація персоналу	Стимулює інноваційну активність	Позитивний

Джерело: сформовано автором на основі [1-3]

Особливостями розвитку підприємств у трансформаційній економіці є те, що вони функціонують в умовах:

- високої невизначеності та ризиків;

- обмеженого доступу до фінансових ресурсів;
- нестабільної нормативно-правової бази;
- недостатнього розвитку інноваційної інфраструктури.

Ці фактори обмежують інвестиційну активність та стримують впровадження інновацій. Проте, вони створюють передумови для формування нових бізнес-моделей і підвищення ефективності управління.

До напрямів активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств доцільно віднести:

- удосконалення державної політики (стимулювання інновацій через податкові пільги; розвиток державно-приватного партнерства; підтримка стартапів та наукових досліджень);
- розвиток фінансових інструментів (залучення венчурного капіталу; розвиток фондового ринку; використання альтернативних джерел фінансування);
- інтеграція науки та бізнесу (створення технопарків і інноваційних кластерів; співпраця з університетами та дослідницькими центрами);
- підвищення інноваційної культури підприємств (розвиток людського капіталу; стимулювання творчості та ініціативності працівників).

Таким чином, інноваційно-інвестиційний розвиток підприємств є важливою передумовою забезпечення їх конкурентоспроможності в умовах трансформаційної економіки. Його ефективність визначається комплексом взаємопов'язаних зовнішніх і внутрішніх факторів. У сучасних умовах особливого значення набуває формування сприятливого інституційного середовища, розвиток фінансових механізмів підтримки інновацій та підвищення внутрішнього потенціалу підприємств. Реалізація зазначених заходів сприятиме забезпеченню сталого економічного розвитку та інтеграції в глобальний економічний простір.

Список використаних джерел

1. Рудаченко О. О., Тараруєв Ю. О., Ісаєнко О. В. Стратегічне управління розвитком промислового підприємства в умовах трансформаційної економіки. *Ефективна економіка*. 2025. № 5. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.5.31>
2. Гагарінов О. В. Стратегія трансформації підприємства у стан системно-досконалої бізнес-організації: монографія. Харків: Лібуркіна Л. М., 2023. 410 с.
3. Havrylchenko O., Polozova T., Bilyk V., Pokanievych Y., Larionova K. Innovation-Investment Mechanism of the Economic Entities Development in the Conditions of Transformational Challenges. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2023. № 45(4). pp. 343-351. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2023.34>.